

Slavenski dom

Doština platana v gotovini

Cena Dln 1.-

Štev. 234

V Ljubljani, v torek, 13. oktobra 1936

Leto 1.

Madridu se obetajo odločilni dnevi:

Rdeči z vsega sveta pošiljajo Madridu svojo zadnjo pomoč

London, 13. okt. o. V zaključnem razdobju, v katerega je prešla španska državljanska vojna, se opaža na obeh straneh zbiranje sil za odločilen spopad, zlasti pa v Madridu, kjer se pripravljajo na zadnji udarec. Odpoved, ki jo je poslala Sovjetska Rusija konferenci za nevmešavanje v špansko državljansko vojno, je povzročila, da se množi število ladij, ki na obeh straneh iztovarjajo municijo. Na bojiščih pa je nastopilo zatišje, ker se je začel dež in so se seveda zaradi tega morale prekiniti vse akcije. Krvav boj se je odigral kljub temu 74 km daleč od Madrida, kjer so vladne čete porabile vse svoje sile, da bi zaustavile napredovanje nacionalistov, vendar so slednji zavzeli kraj Cerebos San Martin. Radio madridske vlade ve kljub temu poročati, da so vladne čete odbile vse napade belih in da niso odstopile niti pidi zemlje. Radio iz Seville pa trdi, da je večera jutraj rdeča milica naskočila San Martin. pa jo je nacionalistična vojska vrgla nazaj, da so morali rdeči pustiti na bojem polju več kakor 500 mrtvih. Tudi pri Toledu so bili spopadi, ki za nje pravijo vladne vesti, da so se končali s porazom belih in končno z umikom. Večera je bil dan španskega narodnega praznika, ki ga imenujejo »dan rase« (Dia dela raza). Na ta dan so hoteli beli pospešiti svoje akcije, vendar — tako pravi vladni radio — so jih rdeče čete prehiteli in napadle njihove po-

stojanke. To in dež sta prekrizala načrte generala Franca, da je opustil napad, ki ga je mislil začeti danes o polnoči.

Vladni radio javlja tudi, da se bjejo hudi boji na cestah, ki vodijo v Oviedo, kjer so vladne čete v premoči in so zasedle San Lazaro, kraj, s katerega bodo z večjo sigurnostjo mogli napadati Oviedo, kjer se že od začetka državljanske vojne hrabro branijo čete belih. San Lazaro je mestna četrt Ovieda ter se v njej nahaja pokopališče, kjer je več kot 600 svežih grobov, v katerih so zakopani nacionalisti, padli v borbah za Oviedo.

Nasprotno pa javljajo nacionalisti, da so v borbah okrog Ovieda nastopile znatne spremembe z zmago, ki so jo bele čete izvojevale nad asturškimi rudarji, ki so jih pognale v beg in nato zasedle vse višine okrog mesta.

Oviedo še v rokah belih

Sevilla, 13. okt. o. Sevillski radio javlja, da je bilo astursko bojišče zelo živahno in so bele čete po hudem boju razpršile asturske rudarje in zasedle hrib Naranco, ki dominira nad mestom. Nadalje so nacionalisti zavzeli tudi Espocio. Ko so beli zavzeli San Martin, so našli mrtvih več kot 300 talcev, ki so jih rdeči pobili, preden so se morali umakniti.

„Rdeča pomoč“ hiti

Bruselj, 13. okt. o. V belgijskih pristaniščih se je v zadnjih dnevih natovorilo večje število ladij, ki so potem odpule v Španijo. Gre za ladje, ki so odpeljale mnogo orožja za madridsko vlado. Na neko ladjo je bilo natovorjenih 5000 pušk, pol milijona patronov in več tisoč ročnih granat. Neki drugi parnik, ki je odplul iz pristanišča v Antwerpnu, je odpeljal s seboj 38 zabojev lahkih strojnih pušk in več milijonov patronov.

Moskva, 13. okt. o. Pred nekaj dnevi je odplula iz Odesse motorna ladja »Neva« s tovorom 1900 ton žita, 300 ton slanin, 50 ton masla in 285 tisoč konzervami. Vse je namenjeno španski rdeči armadi in plačano iz prispevkov, ki so jih ruski delavci zbrali za španske komuniste.

Pariz, 13. okt. o. Večerašnji »Matin« javlja, da je pred dnevi priplul v marsejsko pristanišče španski parnik »Ciudad de Barcelona« in vkrcal nekaj stotin prostovoljcev za špansko vlado. Drugi španski parnik »Cabos Palos« je odplul iz Marseillea z 800 tonami raznih potrebščin za rdečo špansko četo. Vso podporo in prevoz je plačala takozvana »francoska rdeča pomoč« z lastnimi sredstvi in s prispevki delavstva. V ta namen so prispevala tudi društva francoskih gospa, ki se bore proti vsakršni vojni.

Vesti 13. oktobra

Za španske komuniste so Rusi zbrali več kakor 26 milijonov rubljev. Če pade Madrid, bodo s tem denarjem podprli katalonske separatiste.

Francoski vzgled je potegnil za seboj tudi Anglijo, kajti tudi slednja namerava strogo kontrolirati tovarne orožja. Ulegne se zgoditi, da bo vojna industrija tudi na Angleškem podzavljena.

Strasen tajfun je opustošil otok Luzon v Filipinskem otočju. Več kakor 50 ljudi je mrtvih, nekaj sto ljudi pa pogrešajo.

Palestinski nemiri še niso ponehali, kajti v Alepu so se spopadli večerji člani krščanskega blega križa in muslimanske mladine. Šele z vojsko so napravili red.

Amerika in Anglija nočeta nič določenega povedati o stabilizaciji svojih valut. Obstoja bojazen, da oboje ne bodo hoteli na današnjem kurzu stabilizirati svojih valut. Posebno se zaradi tega razburja Italija, ki je s Francijo, Švico in Belgijo vred razvednotila svojo liro.

Angleški komunisti so v nedeljo imeli v Londonu več zborovanj, nakar so opustošili in izropali več židovskih trgovin zato, ker so bili ti židje člani konservativne stranke. Ko je imel vodja fašistov sir Oswald Mosley svoj shod v Liverpoolu, je prišlo do spopadov med fašisti in komunisti.

Novo madžarsko vlado je sestavil dosedanj kmetijski minister Daranyi, izpadel pa je dosedanj vojni minister general Sonkuty. To je značilno, ker je bil ta general najožji sodelavec pokojnega Gömbösa. Med vojno se je ta general pisal še Šipetanc.

Zadnji dogodki v Avstriji so nazorno pokazali, da je italijanska diplomatska moč precej splahnela. Tri neuspehe je namreč doživela italijanska diplomacija: poraz v Zenevi, razvednotenje lire in razpust Heimwehra v Avstriji.

Večera je knez namestnik Pavle sprejel v audienco bolgarskega min. predsednika Georgija Kiosevanova, nakar je bil pri knezu namestniku tudi pri kosilu ob navzočnosti min. predsednika dr. Milana Stojadinovića.

Grof Ciano, ki se je v imenu italijanske vlade udeležil pogreba za pokojnim madžarskim ministrskim predsednikom Julijem Gömbösem, je odpotoval v Rim ter bo koncem tega tedna obiskal nemškega zunanjega ministra von Neuratha v Berlinu.

Tako zvani rimski blok, v katerem so Italija, Avstrija in Madžarska, bo imel najbrž 9. novembra svoj sestanek na Dunaju. Italiji se za ta sestanek zelo mudi, ker hoče spet utrditi stare zveze, ki se zdi, da so v Avstriji zaradi razpusta Heimwehra močno popustile, v Madžarski pa zaradi prevladovanja germanofilske orientacije.

Ziviljenjske potrebščine v Italiji so se močno podražile, kljub temu, da je vlada izdala zelo ostre odredbe, da bi dvig cen preprečila.

Bivši francoski minister pravosodja Berard je v svojem govoru ostro napadel komuniste in jih imenoval škodljivce zato, ker hujskajo proti Italiji in Nemčiji v trenutku, ko se Francija pripravlja, da z njima sklene sporazum.

Voditelj francoske komunistične stranke Thorez je v svojem govoru v nedeljo hudo napadel Nemčijo, zlasti pa Hitlerja. Nemci so zaradi tega hudo ogorčeni in obljubljajo, da bodo dali francoskemu komunističnemu voditelju v kratkem odločen odgovor.

V Tiersu so stopili v stavko kovinski delavci. Zahtevajo, da se jim mezde izboljšajo od 10 do 20 odstotkov. Zasedli so tudi tovarno, vendar so jo na poziv prefekta pozneje izpraznili. Stavkovno gibanje v Franciji je še zmerom močno in imajo stavkajoči zasedenih 60 tovarn.

Radikalno socialistični minister v Blumovi vladi Camille Chautemps je izjavil, da ima ljudska fronta v parlamentu odločilno večino, katero se pa ne sme smatrati, da je v vsakem primeru sigurna. Levičarske meščanske stranke bodo mogle mnogo uspešneje sodelovati, če se bodo posrečile vse socialne reforme, gospodarska obnova in vse zahteve glede zunanje politike Francije.

Avstrija je letos pridelala toliko lastnega krompirja, da ga bo precejšen del lahko izvozila. Še do nedavnega je morala Avstrija vsako leto uvoziti krompirja za skoro 20 milijonov šilingov.

Bat'a in Škoda bosta v kratkem v Romuniji začela graditi svoji tovarni, kar je posledica sporazuma med CSR in Romunijo.

Arabski voditelji so večera odpovedali generalni stavko in so izjavili, da bodo v London poslali štiri svoje zastopnike, ki bodo zagovarjali arabske zahteve in interese.

Vojni minister Marič, ki je zastopal jugoslovansko vlado pri odkritju spomenika kralju Petru in kralju Aleksandru, je odpotoval v domovino, z njim vred pa tudi četa jugoslovanskih vojakov.

Ras Našibu, ki je bil poveljnik jugovzhodne abesinske armade v boju z Italijo in ki je bil vodja abesinske delegacije v Zenevi, je nevarno zbolel. Ras Našibu ima jetiko in se mu je zaradi naporov zadnjih časov stanje tako poslabšalo, da zdravniki nimajo več upanja, da bi ga ohranili pri življenju.

Avstrijska vlada mora kljub razpustu oboroženih organizacij skrbeti, da ji Heimwehr ne zra- ste preko glave. Zdi se, da se Heimwehr ne bo pustila kar tako razorožiti. Pričakujejo tudi, da bo kljub vsem demantijem izvršena rekonstrukcija vlade.

Na sibirsko-japonski meji čisto prihaja do spopadov med japonskimi in ruskimi obmejnimi stražami. Nedavno je prišlo do takega dogodka, pri čemer so imeli japonski obmejni stražniki štiri mrtve in pet ranjenih. Dva med njimi pa sta izginila. Na Japonskem je zaradi tega zaviadalo veliko vznemirjenje.

Knez Starhemberg je odpotoval na Madžarsko in bo prebil nekaj dni na lovu na posestvu grofa Esterhazyja.

Hitlerjev namestnik povdarja nemške zahteve:

Kolonije in surovine

Berlin, 13. oktobra. o. Namestnik Hitlerja Rudolf Hess je imel večera pri otvoritvi tako zvane »Adolf Hitler Halle« velik govor, v katerem se je bavil z gospodarsko-političnimi problemi. Hess je poudaril, da se bo Nemčija znala ubraniti napadov na svojo valuto, ki jih namerjajo na nemško marko države, ki so valuto razvednotile. Nemčija ne bo tvegala in noče tvegati nikakih eksperimentov s svojo valuto, še manj pa stremi za prevarami, ki se skrivajo za razvednotenjem. Nemčija bo ostala na temelju poštenja in dela in bo svojo zunanjo trgovino zravnavala po načelih zdravih trgovskih navad. Zaradi tega rabi Nemčija seveda svoje trge.

Naš vodja ve, kje se nahajajo zapreke in jih bo tudi znal odstraniti. To so trenutne težave, ki jih bomo premagali. Naš vodja je poudaril zahtevo Nemčije po kolonijah, odkoder bo mogla črpati sirovine za svojo industrijo. Če se to ne bo zgodilo, bo Nemčija prisiljena, da izzove na svetovnem trgu svojo pravico s tem, da bo na vsak način izpodrinila tuje blago. Po istem načrtu se ravna stremenje Nemčije, da bo povečala produkcijo surovin na domačih tleh do skrajne mere. Hess je pri tem poudaril, da je treba zmerom upoštevati delavnost in vedno nove izsledke nemških kemikov in tehnikov, ki se bodo ob vsakem primeru postavili v službo domovine.

Razcep v belgijski Katoliški stranki:

Flamci zahtevajo federacijo

Bruselj, 13. okt. o. V belgijski notranji politiki je nastopil nov važen trenutek, ko se je začela krhati katoliška stranka. Koncem preteklega tedna so se nacionalisti iz rexističnih vrst in flamski nacionalisti dogovorili za skupen nastop proti obstoječemu sistemu, zlasti pa za boj proti komunizmu in marksizmu z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Poziv teh dveh skupin je našel močan odmev tudi med poslanci katoliške stranke, ki je dolga leta imela odločilen vpliv na razvoj notranje-političnega življenja v Belgiji. Od leta 1912 je bila ta stranka vseskozi in neprekinjeno na vladi in so jo zlasti Flamci v zadnjih časih dolžili odgovornosti za vse centralistične težnje, ki so jih Valonci kazali pri ureditvi države in pri pobujanju avtonomističnega flamskega gibanja. Kongres stranke je končnovaljavno pokazal, da sta v katoliški stranki postali nezdružljivi dve krili, ki imata zelo nasprotujoči si gledanja na notranjo ureditev države. Mlajši člani stranke so postavili zahtevo, da se mora stranka odločiti za federativno ureditev

države in opustiti svoje dosedanje stališče. Temu pa so se uprli starejši člani in politični voditelji, kar je razumljivo, ker so v katoliški stranki večinoma zastopani Valonci. Kongres je pokazal razdvojenost in vrstah katoliške stranke zaradi tako različnega gledanja na ureditev države in se ne sme več pričakovati, da bi v bodoče ta stranka mogla še enotno nastopati. Krilo, ki se zavzema za federativno ureditev države, se bo odtrgalo od svoje matice, vendar bo ostalo na dosedanjih idejnih temeljih katoliške stranke, s to izjemo, da bo v parlamentu zastopalo le svoje posebne težnje, ki streme za federacijo. Večino v tem krilu tvorijo flamski katoliki. Tako se je katoliška stranka razdelila v valonsko katoliško in flamsko katoliško stranko. Za predsednika flamске katoliške stranke je bil izvoljen senator Verbist. Za predsednika valonske stranke, ki svojega točnega naziva še ni določila, pa znani katoliški politik Noyois.

Nemčija proti angleško-ruskemu pomorskemu sporazumu

London, 13. oktobra. o. Odpravnik poslov nemškega poslanstva v Londonu Bismarck je večera predal angleški vladi noto, v kateri Nemčija odgovarja na nov angleško-ruski pomorski sporazum, ki se razlikuje od dosedanjega v tem, da ima nekaj novih določb. Vsebinska te nota še ni točno znana, vendar se zdi, da se bavi s koncesijami, ki jih je Anglija dovolila Rusiji v oboroževanju. Nemčija poudarja svoje prepričanje, da bo ta sporazum rodil takojšnjo reakcijo na Japonskem, ki bo pograbila za ugodno priliko in povečala svoje

brodovje izgovarjajoč se na koncesije, ki jih je Anglija dovolila Rusiji. Nemčija noče ta sporazum onemogočiti, vendar želi, da se nekatere določbe popravijo. Admraliteta pa izjavlja, da je nemški odgovor precej drzen in kaj slab uvod v pogajanja za revizijo rusko-angleškega sporazuma. Kakor znano je v tem sporazumu Anglija priznala Rusiji pravico, da zgradi nekaj novih enot in postavi na dosedanje ladje večje topove, in to za brodovje v Tihem oceanu, ki ga pa sme v primeru vojne prepeljati v Evropo.

Komisar v Delavski zbornici

Revizija dela 1933-35

Ljubljana, 13. oktobra.

Minister dr. Rogič je kot namestnik ministra za socialno politiko in narodno zdravje imenoval komisarja Delavske zbornice v Ljubljani, obenem pa je odredil tudi revizijsko komisijo.

Z ministrskim dekretom je imenovan za komisarja banski svetnik dr. Lovro Bogataj. V revizijsko komisijo pa je g. minister odredil dr. Lovra Bogataja, nadalje ing. Evgena Baraga, inspektorja dela ter inspektorja Brandstätterja Ignacija, in- spektorja pri banski upravi.

Revizijska komisija bo v smislu naročila pregledala poslovanje Zbornice v letih 1933, 1934 in 1935. Minister dr. Rogič je revizijski komisiji naro-

čil, naj mu po izvršenem delu pošlje tozadevno poročilo.

Davi je novo imenovani komisar dr. Lovro Bogataj prevzel v Delavski zbornici posle, hkrati pa je začela poslovati tudi revizijska komisija.

Tržaški škof dr. Fogar odstavljen

Pariz, 13. oktobra. m. Večerašnji »Populaire« poroča iz Rima, da je bil tržaški škof dr. Alojzij Fogar odstavljen in razrešen svoje dosedanje dolžnosti. V svojem poročilu ta francoski list pravi, da do odstavitve tega cerkvenega dostojanstvenika ni prišlo iz cerkvenih razlogov, pač pa da je treba

iskati za to vzroke v politiki, ki jo vodijo Italijani v slovenski Julijski Krajini. Škof, čeprav je bil po rodu Italijan, se je z vso verno zavzemal za pravice Slovencev in Hrvatov ter je odločno nastopal proti nasilnemu poitalijančevanju slovenskega in hrvatskega življa na Primorskem.

Tako gospodarji po občinah JNS Ob pričetku koncertne sezone

Revizija občinskega poslovanja v Cerknici

Cerknica, 12. oktobra.

Pred nedavnim je bila pri nas revizija občinskega poslovanja, ki jo je odredila kr. banska uprava.

Ta revizija je prinesla za dosedanje občinsko upravo prav porazne rezultate. Na podlagi te preiskave so bili takoj razrešeni svojih dolžnosti župan Werli, član uprave Franc Gornik ter odborniki Martinčič Janez, Martinčič Ivan. Prevec Janez, Turšič Ivan i. dr.

Tako so gospodarili

Kakor se sliši, je revizija v Cerknici dognala prav svojevrsne stvari, kakršnih smo bili vajeni čitati le o malokateri občini. Gotovo je, da ni manjkalo običajnih stvari, kakor je n. pr. ta, da so občinski odborniki bili obenem dobavitelji. Toda pri nas ni šlo za malenkostne zneske, marveč za tisočake, s katerimi so prišli navzkriž gospodje iz občinskega vodstva.

Naj navedemo le nekaj števil iz dolgov naše občine. Občina dolguje n. pr. na elektriki nič manj kakor 184.000 Din. Leta 1927 je najela občina 180.140 Din posojila za vodovod. To posojilo bi moralo biti v 10 letih amortizirano. Tozadevni amortizacijski načrt pa je vodstvo občine izvajalo tako, da je danes dolga še 113.693 Din. Vprašanje je, kaj bo drugo leto, ko bo zapadel v plačilo celoten dolg.

Nered vsepovsod

Skoraj v vseh občinskih poslih je vladal nered. Ne samo, da je bil blagajnik sam predsednik občine, kar bi v smislu obstojnih določil ne smel biti, ne samo da predsednik občinskega denarja ni hranil v predpisani železni blagajni, ampak v navadni miznici, predsedniku je ob priliki pregleda manjkalo tudi nekaj denarja, ki pa ga je takoj založil. Poleg tega ni bilo pregledov blagajne, kakor to določajo tozadevni predpisi. Občinska uprava nima knjige inventarja, kakor tudi ne vseh potrebnih blagajniških knjig. Glede izdatkov po občinskem proračunu se ni sklepalo na občinskih sejah, marveč je skoraj vse izdatke odredil predsednik občine sam. Sejni zapisniki niso sestavljeni tako, kakor določajo navodila banske uprave.

Kandidatna lista za Jesenice potrjena

Jesenice, 12. oktobra.

Pristaši Jug, radikalne zajednice na Jesenicah so kljub vsem nasprotnim vestim, ki so jih trošili njihovi nasprotniki, češ da imajo težavo s sestavo kandidatne liste, bili med prvimi, ki so listo vložili in ki je tudi že potrjena.

Nosilec te naše kandidatne liste je vobče spoštovani g. Marček Valentin, jeseniški domačin, dolgoletni bivši podžupan in predsednik bivše Slovenske ljudske stranke. Na kandidatni listi sta kot edina zastopnika naobrazene inteligence g. Krašna Franc, župnik pri Sv. Križu, in g. Gospodarič Jakob, rav. mešč. šole. Prav vsi ostali kan-

Naši združniki so zborovali

Trbvlje, 12. oktobra.

V nedeljo 11. oktobra je bila redna letna skupščina 1. del. kons. društva obeh poslovnic v prostoru Društvenega doma. Centralo sta zastopala gg. dr. Lavreto in Smersu, ki sta podala izjerno poročilo v minulem poslovnem letu centrali v Ljubljani. V krizi, v splošnem gospodarstvu se promet ni prav nič znižal, marveč še zvišal. To je mogoče zato, ker so cene konsuma konkurenčne in se v obliki dividend članom vrača čisti prebitki. Člani so z ozirom na povoljen promet zaprosili centralo za božičnico, ki bi jo dobili še poleg dividende. Razvila se je živahna debata o cenah, pri čemer se je ugotovilo, da so cene skoro vedno nižje, kakor pri privatnikih. Članov imata

V senci paragrafa

Maribor, 12. oktobra.

Na kazenskem senatu okrožnega sodišča imajo zanimiv sistem: vsi sodijo dan za dnevom same tatove, potem so zopet ves teden na vrsti ubijalci in nasilneži, dostikrat pa pride dan, ko odpravijo v enem predpoldnevju kup zanimivega drobiža, ki ga prinaša vsakdanje življenje v današnjih časih tako pogostoma. Tak dan je bil danes, ko so se dopoldne vršile kar štiri razprave, ena za drugo.

Najprej se je znašla pred sodniki 30letna posestnica Amalija Fašman iz Pekla. Obtožena je bila, da je dne 8. aprila t. l. zabodla svojega brata Viktorja Purgaja z nožem v levo roko. Huda ženska je navadila na svojega brata zaradi tega, ker se je sprl z materjo, da je ta šla od hiše ter se zatekla k hčerki. Zadalma mu je z nožem veliko rano na levem zapestju, zagovarja pa se, da je ravnala v silobranu. Obsojena je bila na 10 dni strogega zapor, pogojno za dve leti.

Ignac Golob je prišel na zatožni klop, ker se je izdal za tajnega policista. Dne 9. junija je obtoženec ustavljen v Novi vasi pri Mariboru 83letnega Jožefa Borovnika iz Sp. Radvanja. Predstavil se mu je za tajnega policista ter ga pozval, da mu sledi. Zagrabil ga je za rokav ter vlekel proti mestu. Spotoma je zahteval od njega 40 Din in da mu plača v gostilni pol litra vina. Borovnik se

Neprijetna kopel neveste in svatov pred poroko

Maribor, 12. oktobra.

Nenavadna nesreča je včeraj dopoldne zadela v bližini Slovenske Bistrice svatovsko družbo ter zaenkrat preprečila veselo gostijo. Nameravala sta skleniti zakonsko zvezo posestnik Ivan Rahle in posestnikova hči Marija Rak, poroka pa naj bi se izvršila v župni cerkvi v Laporju. V dveh avtomobilih se je odpravila vesela svatovska družba na pot. V enem se je nahajal ženin s svojimi prijatelji in družicami, v drugem pa nevesta z drugo ter očetom starejšino, sodnim uradnikom g. Tkavcem iz Slov. Bistrice. V tem avtomobilu je bilo skupno šest oseb. Peljali so se srečno do mosta, ki vodi v Cigoncah čez potok Ložnico, katera je zaradi deževja precej narasla. Ko se je avtomobil s nevesto nahajal na mostu, mu je pridrvel na-

Kam je šel denar za brezposelne?

Iz bednostnega fonda kr. banske uprave je občina sprejela podporo za popravilo cest 11.000 dinarjev. Za popravilo cest se je porabilo 10.984,44 Din, toda od tega zneska so porabili samo za dobave in vožnje 8191,94 Din, dočim so plačali za delavske mezde le 2792,50 Din. To so storili kljub temu, da so sprejeli ob izplačilu zneska po 11.000 Din navodilo in opozorilo, da se sme uporabiti znesek izključno le za izplačila delavskih mezd. Saj zato se imenuje bednostni fond, ker je ta fond namenjen izključno brezposelnim delavcem. V naši občini imamo vsekakor dovolj brezposelnih, ki bi jim bil zelo dobrodošel kakršenkoli zaslužek. Prejšnji občinski možje tega niso videli in so denar, ki je bil namenjen za zaslužek brezposelnim, uporabili v druge svrhe.

Gospodarski odbor, pa tak!

Za trg Cerknico obstoja, kakor znano, poseben gospodarski odbor. Blagajnik tega odbora, Ivan Turšič, vodi posebno blagajniško knjigo tega odbora. Ta knjiga je vodena baje zelo šepavo; zanimivejša pa je stvar z denarjem. V blagajni bi moralo biti nekaj okrog 50.000 Din. Gotovo pa je bil gospod revizor hudo razočaran, ko je mesto tega zneska našel neko hranilno knjižico, ki se glasi za nekaj čez 1000 Din, v gotovini pa je bilo baje le nekaj nad dva in pol jurja. Ni pa našel gospod revizor nikjer ostalega zneska okrog 46.000 Di. No, pa so hitro ugotovili, kaj bo najpametnejše: prišli so gospod župan in so z dovoljenjem prizadete blagajnika zaznamovali ta znesek na blagajniškem posvetu.

Tako so torej gospodarili v naši občini. Vse-skozi nespodobni ljudje so iz gole politične ambicije kot orodje v rokah naših vsemogočnejših gospodaril po JNS lažimom, kakor se jim je zljubilo. Dočim se bodo sedaj naši politični generali lepo poskrili ter si umili roke, bodo morale njihove žrtev, neuki občinski gospodarji, imeti opravka še s sodnijo. Pač zgovoren dokaz, kam dovede politična nepremišljenost podeželavca, ki nasadajo limancam profiljudske politične gospode.

Prihodnje volitve bodo dokazale, komu naši občani zaupajo.

dati naše liste, ki pridejo pri izvolitvi v poštvo iz vrst delavskih, kmetijskih in obrtniških slojev. Iz slednjih bo sestavljena tudi bodoča občinska uprava. Tako je naša lista zares edina prava zastopnica delovnega ljudstva v občini.

Na tej listi ni nikogar, ki bi živel na račun tujih žuljev.

Nasprotniki obeh skupin ustvarjajo med svojimi somišljeniki in omahljivci razpoloženje za svojo listo z raznimi izmišljenimi vestmi. Ker pa ima laž kratke noge in volilci že po nekaj urah uvidijo, da so bili nalagani, tudi te vesti ne bodo našim nasprotnikom pomagale do zmage.

obe prodajalni nad 700, ki so redni odjemalci in redni plačniki, v kolikor imajo denarja pri tem slabem zaslužku. Ugotovilo se je tudi, da so konsumi oni regulator, ki drže cene potrebščinam na pravem in solidnem nivoju. Delavstvo, posebno rudarsko se premalo zaveda, kaj je združna misel in kaj koristi konsumno društvo pri nakupu in cenah. V združništvu je vsak član delni lastnik. Če združna uspeva, ima od tega vsak posameznik koristi, ker je nakup zmerom mogoč, cenejši in solidnejši. Da se združni zaupa, je znak visokih hranilniških vlog, katerih vsota znaša v centrali nad dva milijona. Ta denar vlagajo samo člani združne in se lepo obrestuje ter dviga, kadar kdo hoče. Ta denar je vedno likviden. Zbira se tudi lahko po malih naložbah.

mu je upiral, kar je vzbudilo pozornost ljudi, narkar je Golob pobegnil. Zaradi izdajanja za detektiva je bil Golob obsojen na mesec dni strogega zapor.

Kot tretja se je zagovarjala zaradi zanemarjanja materinskih dolžnosti Neža Matanl s Kumena na Pohorju. Ima 7 nezakonskih otrok, od katerih pa živita danes le še dva. Tretjega, 1 letnega Romana je začel maja doletela tragična smrt, ki jo je zakrivila materina malomarnost. Dne 27. aprila je namreč odšla mati z doma ter pustila doma 9 letnega Ignaca in 1 letnega Romana brez nadzorstva, vrnila se je šele naslednjega dne zvečer. Otroka sta bila lačna in starejši je šel k sosedom po kruh. Mali Roman pa je medtem prišel v bližino štedilnika, v katerem je gorel ogenj ter se mu je vnela obleka. Sosedje so ga našli vsega v plamenih ter je otrok zaradi opeklin umrl. Mati je bila obsojena na 10 dni zapor, pogojno na 1 leto.

Zaradi okrutnega ravnanja s svojim otrokom je slednji prišla pred sodnike 24letna delavka Elza Kovačič iz Maribora. Sosedje so jo prijavili, da pretepa svojo 4 letnega sinčka Martina z bikovko. Priče so izpovedale, da je mati otroka opetovano strahovala z usmjenim pazom ali bikovko. Včasih je moral klečati na mrzlem cementu, slabo je bil hranjen, da so ga videli, kako pobira odpadke jedi iz zlivnika. Obsojena je bila na 7 dni zapor, pogojno za dobo 1 leta.

sproti nek avstrijski avtomobil. Sofer se je skušal dolemu vozilu izogniti, pa je krenil preveč na stran in kar naenkrat se je avto z nevesto, starejšino in svati znašel v tri metre nižje ležeči strugi Ložnice, ki je bila globoka dobra dva metra. Z veliko težavo so spravili ljudje, ki so k sreči bili takoj pri rokah, ponesrečence iz zaprtega avtomobila, vse premočene in obtolčene. Posebno hude poškodbe je dobil starešina g. Tkavc, katerega so morali spraviti k zdravniku. Poškodbe ostalih so bolj lahke, pač pa so bili premočeni do kože. Tudi avto je dobil precejšnje havarije in so ga z veliko težavo spravili iz struge. Avto je last trgovca gosp. Cafa v Slov. Bistrici. Poroka pa se seveda ni mogla izvršiti ter so jo morali preložiti na prihodnjo pri- ložnost.

Glasbena Matica v Ljubljani nam je na začetku sezone priredila pretekli teden koncert, velik po programu in uporabljenih sredstvih, s sodelovanjem pevskega zbora Glasbene Matice, orkestra ljubljanske filharmonije in solistov gđ. Zupčeve, ge. Štrukljeve, gg. Drmote, Kolacia, Petrovičiča, vse skupaj pod vodstvom ravnatelja opere Mirka Poliča. Slavnost naj bi povzdignila še prenovljena Filharmonična dvorana, ki ji je posvetil uvodno besedo pred koncertom predsednik Glasb. Matice dr. Ravnihar.

Kdor od poslušalstva ljubi zunanje efekte, kdor na primer je videl višek koncerta v slikanju Viharja na morju, ta je prišel na svoj račun. Vendar bi si upal trditi, da je bilo med publiko skoro več onih, ki jim je bilo kljub vsej slovesnosti dolgčas, ker so občutili nesoglasje med zunanjo pompoznostjo in notranjim učinkom, in marsikdo, ki je pričakoval duševnega doživljanja, kot ga doživimo ob velikih umetninah, je bil razočaran.

Prvo, kar se nam ne zdi dobro razumljivo, je izbira programa. Lisztov »Kristus« je v celoti bolj impozantno ekstenzivno kot pa pristno muzikalno intenzivno delo (najvidnejša posledica tega je bila utrujenost poslušalstva). Liszt je svoj oratorij razdelil na tri dele: Rojstvo, Življenje in delo, Trpljenje in vstajenje; od teh je zadnji del najbolj sam v sebi zaključen in tudi ima največ muzikalne globine. Celotna zgradba in soglasje vseh treh delov pa se mu ni tako posrečilo, kot pri podobnih umetninah starejšim nemškim mojstrom, za katerimi Liszt zaostaja tudi po globoki poudarjenosti njihove glasbe, saj s svojo mešanico lepih koralnih spevov pa čisto naturalistično zasnovanih instrumentalnih mediger ne dosega nikoli čistega sloga kakaga Bacha, Mozarta, Händla, Beethovna. S tem smo prišli do jedra vprašanja: če se že posreči izvajati pri nas kako večje nemško delo, bi morali izbirati pač samo najboljše. Pa če pustimo ob strani vse Bachove mase in pasione, Mozartov Requiem, Beethovnova velika zborovska dela, Brucknerjev Te Deum, Brahmsov Nemški requiem in vse njegove, Regerjeve, Mahlerjeve večje in manjše tovrstne skladbe (med vsemi temi deli bi se gotovo našlo tako, ki bi po tehničnih težavah bilo za zbor Gl. Matice dosegljivo) in vztrajamo pri izbiri Liszta, potem bi rajši prej slišali njegovo Legendo o sv. Elizabeti, ki stoji muzikalno in formalno gotovo precej nad »Kristusom«. Pri enem ali kvečjemu dveh takih koncertih, ki jih imamo pri nas na leto, bi bila skrbna izbira programa tem potrebnejša in ekonomična poraba naših sil tem umestnejša. Če so pa pri tem odločevali še kaki drugi razlogi, lahko vsaj rečemo, da umetniški gotovo niso bili. Seveda se morajo ta izvajanja razumeti s splošnega, kulturno-političnega stališča, nikakor nečemo s tem tajiti dejanskih vrednot tega Lisztovega dela in vseh njegovih očitih in skritih lepot, želeli bi le, da bi nam jih tudi reprodukcija znala bolje pokazati.

Spojitev obrtniških združenj v Sošanju

Soštanj, 12. okt.

Ze svojačasno smo poročali v Slovenskem domu, da sta se Združenje obrtnikov v Sošanju in Združenje obrtnikov lesnih, kovinarskih in sorodnih strok v Sošanju že pred leti izrekla za spojitve v eno Združenje. Tej želji obrtnišva je sedanjí komisarijat zbornice TOI v Ljubljani končno ugodil ter s posebno odločbo odredil spojitve, ki se je izvršila preteklo nedeljo z ustanovnim občnim zborom. Po poročilih obeh dosedanjih uprav, zastopnikov Okrožnega odbora in zbornice TOI je bila sprejeta sprememba pravil. Združenje se bo imenovalo Združenje obrtnikov v Sošanju. Njegov delokrog bo sodni srez Soštanj. Združenje bo imelo tudi posebne avtonomne strokovne odseke (kovinarskega, mizarskega, mlinarskega itd.). Pri volitvah je bila izvoljena naslednja uprava za dobo treh let: predsednik g. Novak Ivan, podpredsednik g. Glušič Karl, člani uprave gg.: Soln Ivan, Zelič Franc, Burkelje Ivan, Kralj Rudolf, Toter Anton, Mešič Rudolf, Gorčnik Franc, Plešnik Ivan, Prevorčnik Viktor, Zupane Rudolf. Nadzorni odbor: gg. Schmauz Rudi, Irman Franc, Majcen Rudolf.

„Kdo je dobil denar?“

»Slovenski Narod« se sprašuje v svoji včerajšnji izdaji, kdo je dobil denar, ki ga je cementna tovarna v Beččinu baje namenila za nek tisk v Novem Sadu. Nam se taka vprašanja zde res malo čudna. Saj vendar ne moremo predpostavljati, da je sedaj v nadušenem jesenskem vremenu tudi »Narodu«, ki bi moral vremenskim neprijetnostim kolikor toliko kljubovati, malo opešal spomin. Če se namreč »Narodu« zanima, kako je z raznimi subvencijami za tisk, bi dobil obilo hvaležnega materijala iz za časa poloma Slovenske banke. Tedaj, ko je prišel na vlado »Narodov« sedanjí simpatizer gosp. Janez Pucelj, je Pucelj list objavljal cele grmade faksimilov, ki so jasno dokazovali, kako je bilo v časih s takimi podporami. Če se je torej »Narodu« zahotelo debate o raznih subvencijah, potem naj prelista »Kmeti list« iz tistih let, pa bo takoj našel obilo gradiva. Če so mu pa ti datumi morda prestari, pa naj se spomni samo nekaj malega nazaj, pa bo še tudi našel dovolj tozadevnega materijala za svoje stolpce. Če nima pri rokah vseh podatkov, smo mu mi velikodušno na razpolago.

Kjer ne bo kandidatnih list...

Današnje »Jutro« poroča o »odlično uspeših« zborovanjih JNS po Dalmaciji. Pri poročilu o neki taki seji pravi:

»Po seji je bil izdan komunike, da bo JNS v primorski banovini pri občinskih volitvah sodelovala na neodvisnih gospodarskih listah. Kjer ne bo takih sporazumnih list, bo postavila JNS svoje čiste kandidatne liste.«

Če kaj, potem »Jutro« to res verjame. Kjer ne bo kandidatnih list, tam bo kandidirala JNS... Čim pa bo kje taka lista, bo za JNS najslabši sporazum boljši, kakor samostojen nastop.

Maribor

Društvo za podporo revnih učencev opozarja svoje prijatelje, da nabira te dni njegov inkasant letno članarino. Društvo prosi vse člane, da svoje obveznosti poravnajo, ker sredstev nujno potrebuje.

Dimnikarski okoliš v Studenčih je razpisal. Prošnje se morajo v roku 30 dni vložiti pri okr. načelnstvu Maribor, desni breg.

Priprave za zgradbo daljnovidov do meje so že tako daleč napredovale, da je za 27. t. m. razpisana komisijska razprava na terenu. Kakor znano, bo vodil daljnovid od Kamnice do Svečine, oziroma Sp. Kungote

S tem smo zadeli že ob glavni kamen spodtike.

Vsaakega pravega muzika interpretata potegne umetnina v svoje globine, zato postane šele ob njegovi interpretaciji očitivna velika razlika v globini posameznih umetnin. Pri drugem interpretu pa, ki ostane pri vsakem delu vedno le na površju, se bodo zdale vse umetnine enako plitke. In če primerjamo pri ravnatelju Poliču njegove izvedbe n. pr. Beethovnovne simfonije, Lisztovega »Kristusa« ali pa Mosolovljeve Železovlvarne, skoro ne opazimo bistvene razlike med njimi. Zdi se, da smatra on glasbo samo za zunanji pojav tonov in zvokov, ne čuti pa one napetosti med posameznimi toni in zvoki, ob katerih se šele prava muzika poraja. Pri njem dobi glasbena fraza le svojo mrtvo materialno obliko, ki ji on ne zna navdihniti duha, da bi zavnela še v nekem višjem svetu nadvarnega življenja. (Zato je na primer Lisztov krasni božični koral »Mati radostna«, ki je poleg »Stabat mater« v istem delu najgloblji, čeprav po zunanjih sredstvih najskromnejši, ostal pri Poliču prav zato najbolj brez izraza in življenja.) Na tej točki se umetnost šele pričenja: kdor ni prišel niti do tega, pri tem so seveda vse nadaljnje zahteve višjega reda, n. pr. da bi zgradil celotno delo z zdravim instinktom in široko inteligenco v trdno arhitektonsko zgradbo, odveč.

Kar se tiče pevskega zbora Glasbene Matice, ne vem, ali je večji njegov renomé ali njegova ambicija: eno ali drugo pa bi zahtevalo od njega, da bi držal nekaj kitič a-capella petja brez morečega inkoniranja s harmonijem pred vsako kitičo. Vsekakor nosi veliko krivde na tem, da ne more zbor doseči, kar bi morda rad, njegov dirigent. Njegova stvar bi tudi bila, da pazi na ravnejše posameznih glasov (posebno v štiriglasnem koralu), kar bi dalo zboru večjo in polnejšo zvočnost. Če bi se na to morala, da je bil drugače zbor topot tehnično dobro pripravljen. Dobro se je izkazal orkester ljubljanske filharmonije, ki je dosegel že lepo stopnjo tehnične in muzikalne gibčnosti. Od solistov, ki so vsi svojo nalogo prav dobro rešili, naj omenim posebej mladega gosp. Kolacia, ker je menda prvič nastopil na koncertu kot solist; sicer nima velikega glasu, pa je zato njegova odlika predvsem mehkoča petja in lepo muzikalno občuteno trasiranje; forsiranje glasu pa je škodljivo prav tako zanj kot za čisto intonacijo.

O prenovljeni Filharmonični dvorani bomo govorili ob drugi priliki. Glasbeni Matici ljubljanski pa, ki je nedelavnosti res ne moremo očitati, bi ob tej priliki njegova prvega nastopa v novi dvorani le želeli, da bi svojo delavnost obrnila včasih v koristnejše smeri, predvsem bi jo moralo vedno in povsod voditi res iskreno stremljenje po kva-liteti, kar daje delu trajen uspeh; saj če se poganjamo za uspehom le radi uspeha, se rado zgodi, da ne dosežemo večkrat niti — trenutnega. W.

Brezno nemorale v Novi vasi

Celje, 12. oktobra.

Primer v Novi vasi, kjer je policija odkrila celo brezno gnulobe in nemorale, vzbujajo med občinstvom veliko zanimanje in se zadeva zelo komentira. Krog zločinov, ki jih ima na vesti izvrševalka zločinski obrti 36letna Pepca Filipičeva, rojena Rebernak, se vedno bolj in bolj širi. Do sedaj je znanih okrog 20 prisilnih odprav človeškega plodu, ki jih je izvršila za denar imenovana in zanje služila denarje. Včeraj je bila v celjski bolnišnici obdukcija 7 mesečnega plodu moškega spola iz pokojne Anice H. Sodna obdukcija je ugotovila, da je umrla Anica za zastrupljenjem krvi in da je bil otrok zelo verjetno prišel mrtve na svet. V zvezi s to umazano afero, kjer se je na prav zločinski način igralo s še nerojenimi bitji, je izvršila celjska policija večje število aretacij. Delokrog Filipičeve je bil zelo obsežen in je izvrševala svoj neprotokoliran poklic v Celju in okolici, Skofji vasi, Vojniku in Konjicah. Aretirana je bila v zvezi s to afero tudi babica J., ki je pomagala Filipičevi pri njenem delu.

Dramatični občni zbor JLAZ

Kakor znano je ljubljansko »Primorje« napravilo protest proti lanskemu občnemu zboru Jugosl. lakoatletike zveze, češ da so lani glasovali na občnem zboru klubi, ki prej niso poravnali članskih obveznosti. Minister za telesno vzgojo naroda je protestu ugodil ter sklepe lanskega občnega zbora razveljavil.

Radi tega je bil v nedeljo v Zagrebu izredni občni zbor, ki so mu prisostvovali tudi odposlanci ministrstva ter zastopniki 30 klubov.

Kar od začetka je prišel kot nekaj uvod za občni zbor na dnevni red prepri rad verifikacije dveh klubov, enega iz Bačke in ljubljanske »Sloga«. Po dolgotrajnem medsebojnem preklanju so potem rešili zadevo z glasovanjem, nakar se je občni zbor kolikor toliko nadaljeval.

Delegat Korotana g. Skuhala je nato predlagal nujnost predloga, da se razveljavi kazni Primorju. Predlog je bil takoj sprejet in je bila Primorju kazni odpuščena. Pri volitvah je bil nato izvoljen sledeči odbor: predsednik dr. Norbert Fritsch (Zagreb), podpredsednik: dr. Stefanovič (Belgrad) in dr. Manojlovič (Zagreb) in tajnika: dr. Marjan ter dr. Dujmovič (Zagreb). Od Slovencev so v odboru: Čampa, S. Sancin, Kermavner in Grünfeld (Ljubljana), dr. Jettmar, Šef in Venutti (Maribor), v nadzornem odboru pa je od Slovencev Danilo Sancin.

Sledili so razni predlogi, pri katerih se je morala zopet pokazati slovenska »sloga«. Na zadnjem občnem zboru je S. Sancin branil predlog, da se Iliriji črta dolg 1500 Din. Na tem občnem zboru pa je S. Sancin vstal ter dejal, da predlog umakne, ker moče podpirati kluba, ki njega ne podpira. K sreči se je našel razsoden človek v predsedniku SK Primorja g. dr. Goslarju, ki od predloga ni odstopil in na ta način vsaj malo zabrisal vtis, ki ga je napravil nastop g. S. Sancina. Dolg je bil na ta način Iliriji črtan.

Ko je bil občni zbor končan, je vstal delegat sarajevskega Saška ter privlekel na dan pooblastila 22 klubov, ki zahtevajo tekem 14 dni sklicanje drugega izrednega občnega zbora. Ta zahteva je delovala kakor mrzel tuš, ker bo moral sedaj »načrt« res biti v prihodnjih 14 dneh nov izredni občni zbor.

FIS-ine telme se bodo v letošnji sezoni vršile v Chamonixu v Franciji in sicer od 11. do 18. februarja 1937 s sledečim sporedom: 11. februarja otvoritev, 12. februarja: etafeta, 13. februarja: smuk, 14. februarja: specialni skoki, 15. februarja: slalom, 16. februarja: tek, 17. februarja: skoki za kombinacijo, 18. februarja: tek na 50 km in zaključek. Tekem se bo gotovo udeležila tudi jugoslov. reprezentanca.

Ljubljana danes

Koledar

Koledar. Danes, torek 13. oktobra: Edvard. — Jutri, Kalist.

Nočno službo imajo lekarne. Dr. Kmet, Tyrševa cesta 4 I. in II. Trnkozov ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Pevski zbor Glasbene Matice ljubljanske ima drevi ob 20 prvo vajo za mešani zbor z novim programom. Redne vaje se bodo vršile vsak torek in četrtek ob 20. Odbor.

Znameniti srbohrvatski kritik Kosta Strajnič, dubrovniški konzervator, se je mudil nekaj dni v Ljubljani. V soboto dopoldne je obiskal razstavo Umetniške skupine G. A. Kosa, Mihe Maleša, Franceta Goršeta in češkega gosta iz Prage Jana Slavička, ki je v Jakopičevem paviljonu. Gospod kritik se je nadvse pohvalno izrazil nad visokim nivojem razstave. Zato naj ne zamudi in si jo ogleda. Razstavnici prostori so kurjeni. Vstopnina 5 Din, dijaki 3 Din.

Jutri popoldne ob 17. v mestni posvetovalnici seja šolskega odbora strokovnih nadaljevalnih šol za mesto Ljubljana.

Vojne dobrovoljce opozarjamo na mesečni seštanek ljubljanske organizacije vojnih dobrovoljcev, ki se bo vršil danes 13. t. m. ob 20 v restavraciji Briški (Zvezda) v običajnem lokalni. Na dnevnem redu bo poleg ostalega poročilo tovariša dr. Meršola o romanju vojnih dobrovoljcev v Dobružno. Pridite vsi. — Odbor.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani

DRAMA

Začetek ob 20 uri

Torek, 13. oktobra: Zaprt.

Sreda, 14. oktobra: Florentinski slammik. — Red Sreda.

Četrtek, 15. oktobra: Konjeniška patrula. Premijerski abonma.

Petek, 16. oktobra ob 15: Prva legija. Dijaska predstava. Cene od 5 do 14 Din.

OPERA

Začetek ob 20 uri

Torek, 13. oktobra: Dvojno knjigovodstvo. Red B. (Gostovanje v Mariboru: Madame Butterfly.)

Sreda, 14. oktobra: Zaprt. (Gostovanje v Celju: Madame Butterfly.)

Četrtek, 15. oktobra: Pod to goro zeleno. Red Četrtek.

Mariborsko gledališče

Torek, 13. oktobra: Ob 20 »Madame Butterfly«. Gostovanje ljubljanske opere.

Ljubljanska megla je že tu!

Ljubljana, 13. oktobra.

Današnje jutro nas je zopet nekako presenetilo s svojim vremenom: nad Ljubljano je ležala gostja, prista ljubljanska megla, mraz pa je bil tak, kakor ga letos najbrž še ni bilo. Ni bilo sicer to presenečenje prve vrste, ker smo v sedanjem jesenskem vremenskem kaosu morali računati pač na vse in bi se mogli čuditi kvečjemu še taki spremembi, da bi mesto dežja ali snega začela padati pravcata bombaževina.

Z ljubljansko meglo smo letos počasi prišli prav za prav dokaj pozno. Navadno se je pojavila megla takoj ob prvem kremzastem vremenu. Letos smo imeli vreme več kakor kremzasto, a megla nam je le še nekako prizanašala. Kakor pa vse kaže, bo sedaj te prizanesljivosti konec. Upajmo pa, da se bo megla ravnala po starem svojem načelu: da se bo — če ne prej pa vsaj proti polnočju — blagovolila razklati in nam v zameno za svojo dopoldansko nepriljetnost privoščiti blagodejno popoldansko jesensko sonce.

Nov gasilski dom na Jesenicah?

Jesenice, 12. oktobra.

Prepotreben je na Jesenicah, saj ima vsaka vas boljšega, kot pa je lesena shramba v kateri se je do nedavna shranjevalo gasilsko orodje. Po preselitvi občinskega urada v carinarnico je gasilstvo zasedlo te prostore v nekdanji stari šoli, ki pa nikakor niso primerni za gasilski dom. Poleg tega poslopja nameravajo sedaj zgraditi nov, moderen dom in že to nedeljo bi se imela vršiti blagoslovitev temeljnega kamna, ki pa je preložena na prihodnjo nedeljo. Mnogo je bilo ugovorov proti graditvi doma na označenem mestu in tudi v zadnji številki jeseniškega lista »Na meja« smo čitali strokovnjaško podani članek, ki nazorno dokazuje, da prostor ob državni cesti nikakor ni primeren za stavbo, ki naj bi bila v splošno korist jeseniških občanov.

Cesta je na onem mestu ozka, v primeru požara bo tam nastala gneča, promet bo oviran, večji nastopov tu ne bo mogoče izvesti itd. Kljub vsem tem in enakim ugovorom pa bo, kakor vse kaže, gasilski dom mesta Jesenice vseeno stal na tem neprimernem kraju, dasi je prostor poleg pokopališča neprimerno in vsestransko prikladnejši.

Celjske novice

Celje, 12. oktobra.

Otvoritevna predstava v mestnem gledališču. Za gostovanje Narodnega gledališča iz Ljubljane vlada med celjsko gledališko publiko veliko zanimanje. Odziv vabilu uprave za abonma je bil izredno ugoden. Otvoritevna predstava bo v sredo, dne 14. oktobra ob 8 zvečer. Ljubljanska opera bo uprizorila Puccinijevu opero »Madame Butterfly«. Predprodaja vstopnic je v Slomškovi tiskovni za drugi.

Redna seja mestnega sveta celjskega bo v četrtek, dne 15. oktobra ob 6 zvečer v posvetovalnici mestnega poglavarstva. Na dnevnem redu so poročila odborov.

Krava povrgla pet telet. Posestniku Martinu Gračnerju v Medlogu št. 22 je v petek porodila krava pet telet, ki so pa bila žalibog mrtva. Vsa teleta skupaj so tehtala 100 kg. Porod se je izvršil en mesec prezgodaj in so bila teleta razvita popolnoma normalno. Bile so tri telice in dva junčka. Škoda, da je odpeljal vsa teleta konjederec, namesto da bi imel z njimi veselje posestnik. Za primer, ki je nekaj izrednega, se zelo zanimajo tukajšnji posestniki.

Zrtve nesreč. Kacian Katarina, hči posestnika, stara 5 let iz Hodi pri Slovenski vasi pri Ptuj, se je polila z vrelo vodo in se močno opekla po vsem telesu. — Gorisček Ivan, 67 letni posestnik iz Globoč pri Vojniku, je 10. t. m. padel na pošti v Vojniku in si zlomil desno roko.

Čuvajte celico človeštva!

Ljubljana, 13. oktobra.

Pazen bralec dnevnih vesti v časopisih je moral v zadnjem času opaziti razna čudna znamenja: številni primeri prevar, obup nad življenjem radi gmotnih skrbi, propad družine, nevzgojeni otroci, ki so šiba za javnost. Pobavimo se za trenutek z vsakim od naštetih primerov!

Ne samo pri nas v Sloveniji, v naših ozkih razmerah, ampak tudi drugod v širokem svetu, na deželi in v mestu, se pojavljajo od časa do časa ljudje nečistih namenov. Z odličnim nastopom, s prikupno zunanostjo, z govorom, ki se jim ne zatika, stavijo ljudem lepe ponudbe, delajo z njimi pogodbe — končno pa prosijo za majhno posojilo, ker »slučajno« ni nimajo pri rokah. To še nazadnje ne bi bilo nič hudega, saj poklic je poklic, a ko mine nekaj dni, ni nikjer onega človeka, ne njegovih obljub, najmanj pa — posojenega denarja. Zaman je večjih prijavljanje policiji ali orožništvu, skoro gotovo pa je izgubljen pritrigan in krvavo prišteden denar. Človek se čudi: v dvajsetem stoletju, ob vseh tehničnih iznajdbah, ko je civilizacija prodrla že v zadnjo gorsko kočjo, ko jo dohiteva skoro tudi izobrazba, v dobi, ko pameti, razumu pripada vodilna vloga, so ljudje — kmetje in meščani — lahko verni kakor v srednjem veku in nasedajo vsakemu prirepenču, ki je dobro oblečen in dobro govori. Človek se vpraša, ali se ljudem že tako slabo godi, da verujejo v čarovanje? Nasedajo prav enako obrtniki v mestu, kakor stare žene na kmetih, ki hranijo kovance v nogavici. Žal se mora reči, da k nam prihajajo taki navihanci predvsem z juga.

Razlagati si moremo to za silo na dva načina: naše ljudstvo je zelo zaupljivo, kar tujcu daje priliko za izvajanje in prevaro, drugi pa se našim ljudem godi skrajno slabo. O tem je bilo že besed in člankov nič koliko. Tu je tudi točka, na katero hočemo postaviti poudarek. Kakor moramo s širjenjem kulture ohraniti v našem ljudstvu ono za-

upljivost, tako moramo z gmotnimi sredstvi dati pomoč in čuvati našo družino.

Nedeljski »Slovenec« je zadnjič poročal, kakšno skrb polagajo na družino neke v Ameriki: rodbine z otroci nimajo samo višjih plač, ampak celo popuste v trgovinah in na prometnih sredstvih. Kakšne žrtve mora danes prestajati družina, celica človeštva, v vzgojo otrok, nam bodo bravci pač samo znali povedati. Posebno velja to še za naše razmere: niti država niti zasebna podjetja ne upoštevajo v dovoljni meri družine. Pri nas se vrši sploh politika depopulacije. Kako nekatere naše sosede skrbe za družino, je znano. Pri nas so plače majhne, doklad ni ali so okrnjene do nemožnosti. Kaj doživijo rodbine z otroci, če išče stanovanje pri gospodarjih, ve vsak bravec. Neredko izvajajo to nasilje nad družino žene, ki imajo raje mačke in pse kot otroke v hiši. Ni čuda, če se zbirajo rodbine z obilnim »blagoslovom« le pa tako zvanih »kasarnah«. Šola se je pričela, zima je tu: dve strahotaji za rodbino. Zdej se bodo začele nabirale in podpirne akcije: vi, ki nosite odgovornost, mislite v prvi vrsti na družino! Materinske dneve prirejamo, a zavedajmo se, da mater najbolj blatimo delavcu in inteligentu, če ji ne damo dovolj kruha za družino. Ob skrbi za rodbino se bodo pokazale dalekosežne posledice: prava vzgoja in nega otrok. Urejene razmere v družini bodo v prihodnjih pokolenjih najboljše pobožnik miru. Bokler bo vladal delu narodov glad, ne bo izginilo sovraštvo s sveta. Cerkev ne more dovolj poudariti skrbi za družino; če države tega praktično ne izvajajo, spada tudi med znamenje časa!

Mnogo je tudi izkvarjenosti na račun krize: delomržezi, poneverbe. Ljudje hočejo na lahek način živeti. Te zavedavce izboljšanja razmer treba odrezati! Da pri tem prilika zapelje tudi poštene, izobražene, če človeško. Kje pa je danes državne-mu uradniku omogočeno dostojno življenje in izobraževanje? Danes niso časi za kulturo. Potomcem pa bo treba napisati: kar se je storilo, se je z veliko, osebno žrtvijo!

V prvem, drugem in - tretjem!

Ljubljana, 12. oktobra.

Nekaterim ljubljancem, in teh ni malo, resnici na ljubo povedano, je prav dobro znan 12. dan vsakega meseca. Tudi dobro poznajo lokal v tisti veliki rdeči hiši tam na Poljanah, kjer se denar izdaja, pa tudi prejema. Če si v denarni stiski, tedaj sezi doma po najbolj priročni stvari, zavij jo, stisni pod pazduho in mahni jo na Poljane v — zastavljalnico. Pa pazi, da te kdo zanih ne opazi, da ne bodo imeli o tebi bogve kako hudih misli. Tam v zastavljalnici bo cenilec — specializirani stvar ocenil, blagajnik pa ti takoj odštel denar na roko. Nikar pa ne pozabi, seveda če bo zastavljalec z denarjem, iti onega dne, ki je na naš razpolagalni listku označen po predmet, sicer bo zapadel v nemilost in našel usmiljenje v tujih očeh.

Ko voda v grlo sili

Ze po drugi uri popoldne so se začeli zbirati pred lokalom interesi in tudi stalni obiskovalci takih in sličnih »prireditve«, ki jih lesem privede le »firbec«. Nekateri obiskovalcev so se prav nervozno prestopicali in gledali na ure. In ko so se odprla ob treh vrata, nekaterim v mala nebesa, drugim tudi ne, se je »masa« petdesetih ljudi, ki je kasneje dosegla še enkrat tolikšno število, zagnala v lokal. Hitrejši so zavzeli mesta okrog dražbenega pulta, da so bolje videli »mačka v žakliu«. Nekateri pa so v poslednjem trenutku rešili predmete, ki naj bi tudi prišli ta dan na dražbo. Postarna ženica je rešila posteljno pregrinjalo. Štiri je dala 100 Din. Dospod je iz neznan vzrokov zastavil fotoaparati in danes, mogoče s težavo, odštel 312 din, samo da je dobil nazaj svojega ljubega prijateljskega. Tretji je zopet rešil uro za 250 Din, četrti suknjič, hlače, srajco itd.

Mrzlo prihaja

Dvakrat na mesec menda pohitijo Ljubljanci »tja dol«. Prvič nekoliko boljši, drugi pa

nekoliko potrebnejši. Prvič kupujejo zlate in srebrne ter razne druge dragocene stvari, drugi pa prepotrebne in cenene predmete. Toda tudi tu je videti, da je zima že obljubila, da nas bo kmalu obiskala z vsemi svojimi blagodejnimi vplivi. Danes je bilo predvsem prodano, oziroma pokupljeno perilo in obleka. 23 kosov perila, cenjenih za 150 Din, je kupil gospod in plačal 250 Din. 14 kosov perila, klicano 55 Din, je šlo za 65 Din. Za zimsko suknjo so se dajali kar povprek. Vsak jo je hotel imeti, vendar jo bo oblekel tisti, ki je gnil ceno od 100 do 175 Din. Še hušji boj pa je bil za zimski suknjič. Sicer prav dober in lep, — baje je bil nov — čez 600 Din, je bil klican za 150, prodan pa za celih 280 Din. Dalje je bilo prav veliko moških oblek, blaga in perila. Toda vse je šlo...

Glasba, umetnost

Ne vem, kaj je to. Ali na svetu ni več ljubezni do glasbe, ali se je vsem zahotelo le bobnov in činel. Kaj, ali naši umetniki vsi delajo s prosto roko kroge, da je bilo v zastavljalnici toliko violin in risalnega orodja. Toda tudi to nekaterim prav pride. Saj je še mnogo takih, ki ljubijo »cigunjevo« glasbo in tudi takih je še nekaj, ki ljubijo simetrijo, kroge itd. S tem pa so naredili veselje gospodom tam v rdeči hiši, sebi pa koristi, saj so bile lepe in dobre violine sklicane le od 100 do 150 Din.

Kdor zna, pa zna

Pa tudi tu ne gre kar tako. Pravijo, da je potrebno znati dražiti, sicer dobiš lahko pravega »mačka v žakliu«. Brez dvoma zna ta posel oni gospod tam z juga, ki je odnesel s seboj skoro 30 kosov perila. Mogoče da se bo kljub svojim letom, ženi. Gospodje v mestni zastavljalnici mu gotovo niso zavidni, saj le žele, da bi tudi drugi še prišli, da bo zopet pri končnem klicu: »... in tretjem« vzdihnil: Umro je!

Rumatičnega cucka vozijo z avtom na obsevanje

Ljubljana, 13. oktobra.

»Slovenski dom« je večeraj poročal o ustanovenem občnem zboru društva »Feniškovih« zavornavcev. Kakor je iz poročila razvidno, je občni zbor vodil predsednik pripravljavnega odbora gosp. Jeras. Gosp. Jeras je podal pregledno poročilo o namenu društva, kakor tudi o sedanjem stanju pri »Fenišku«. Pri tem je bil zlasti zanimiv del poročila, ki se nanaša na razmere v ljubljanski po-družnici »Feniška«. Gosp. Jeras je dejal:

»Navzgočo bo gotovo zanimalo, kako je tukajšnja podružnica »Feniška« skrčila svoje izdatke: odpovala je štirim uradnikom, ki so vsi revnih staršev in kateri imajo skupno mesečne plače 3500 Din. Temu nasproti pa se je povišala plača dvema višjima uradnikoma mesečno za 6000 Din, katera dva uradnika pa imata že dosedaj eden štiri-

kratno, eden pa dvakratno mesečno plačo vseh onih štirih uradnikov, katerim je bilo odpovedano. Iz tega računa sledi, da se izdatki niso skrčili, pač pa povišali. Poslah so štiri uradnike na ceno med brezposelne in porabili njihov mesečni skupni zaslužek od 3500 Din, kateremu so dodali še 2500 Din, da so zboljšali položaj dveh višjih uradnikov, katera sta imela dosedaj že itak sijajno plačo.

Drugi primer o štedenju na tem zavodu je ta, da se z našimi vplačanimi premijami drži in plača sluga, čigar glavna naloga je ta, da vodi psa neke višje uradnice dnevno večkrat na sprehod. Mimotelega je dotična uradnica tako sijajno plačana, da marsikak človek ne uživa tolike nege in tako dobre hrane, kakor njen »Feri«, kakor je psičku ime. Uživa namreč večino mesa piškote. Če je revmatičen, se vozi ta pes z avtomobilom na obsevanje.

Na meščanski šoli prostovoljen popoldanski pouk

Trbovlje, 11. oktobra.

Odkar smo dobili ravnatelja g. Osterca Antona, se je mnogo spremenilo na naši meščanski šoli. Razmere, ki so vladale na tej šoli, so bile potrebne remedure. Posebno med učitelstvom so bili vedni prepripi, ki so dovedli včasih celo do sodnijskih razprav in disciplinskih preiskav. — Učenci so že doma pripovedovali, kako so učitelji drug z drugim skregani da je moglo priti enkrat do reda in miru, je bilo treba nekaj učiteljskih predstavitev. Starši so komaj čakali, da se na šoli vzpostavijo zopet redne razmere. Tega pa v prejšnjem režimu ni bilo mogoče storiti, ker je imel učitelj prednost, samo da je bil dober pristajač režimu in vse nepravilnosti so mu bile odpustene. Skrb novega ravnatelja je bila, kako pomagati šoli do razmaha in učencem do tega, da bi se kaj naučili. Njegova misel je bila, da se učenci zaposle s prostovoljnim popoldanskim poukom v tako zvanem prostovoljnem internatu, ki bi pod nadzorstvom vršili pismene naloge s pomočjo za to določenih učiteljev. Drugi zopet, da se vadijo ročnih del in vsega, kar učence veselijo in bi jim utegnili kdaj nuditi korist. Banska uprava je tej zamisli sledila in dovolila potreben kredit za nastavitve dveh honorarnih učiteljev, katerima je poverjeno vršiti popoldanski pouk. Ta pouk se prične dne

16. t. m. Priglasili so se skoraj vsi učenci. Roditelji so za ta ukrep hvaležni in so vsi dovolili, da lahko posejajo njih otroci ta pouk. Starši doka vsa potrebna pojasnila o pouku na roditeljskem sestanku »Šola in dom«, ki se bo vršil v nedeljo 18. oktobra t. l. ob treh popoldne v prostorih meščanske šole. Vabi se vse, da se sestanka udeležijo.

Dolnja Lendava

Dolnja Lendava, 12. okt.

Novo gradnje propustov. Banska uprava je odobrila gradnjo dveh novih propustov v področju okrajnega cestnega odbora Dolnja Lendava in sicer na banovinski cesti II/237, v km 6.086, kate-rega proračun znaša 36.861,36 Din, ter na banovinski cesti I/25, v km 15.290, kate-rega proračun znaša 33.507,09 Din. Dela se bodo oddala najcenejšemu. Z gradnjo se bo pričelo najem prej in upamo, da bo vreme še primerno za gradnjo teh betonskih propustov. Škoda bi bilo, da bi se moralo zaradi vremenskih priključ z delom ustaviti, ker so propusti nujno potrebni za javni promet na imenovanih cestah. Prvi propust leži na cesti Turnišče—Genterovci, drugi pa na cesti Lendava—Dobrovnik—Beltinci—Murska Sobota.

Od tu in tam

Seji senata in narodne skupštine sta sklicani za 19. dan t. m. S tema sejama bo zaključeno sedanje zasedanje senata in skupštine in je napovedano novo zasedanje, kakor vsako leto, 20. oktobra.

Val mrzlega zraka je zajel vso srednjo Evropo in se je večeraj razširil precej močno tudi na jug po Balkanu in Italiji. Le po nekaterih krajih na Balkanu je bilo večeraj še nekoliko dežja. Posledica tega mrzlega vala je tudi jasno vreme, ki je nastalo vendar že enkrat po snežni brozgi. V Ljubljani sicer ne vidimo mnogo jasnega neba, ker je nastopila tipična jesenska megla. Od povsod drugod pa prihajajo poročila, da je vreme postalo res krasno. V Belgradu so imeli danes nad vse lepo sončno jutro.

»Samoupravac« se bavi v zadnji številki tudi z občinskimi volitvami v moravski banovini, kjer je bil v nedeljo pogreb JNS. Med drugim pravi: »Za našo stran je bil to prvi večji politični izpit. Mi smo ga — to poudarjamo z zadovoljstvom — položili tako, da moremo biti več kot zadovoljni. Prvič v zgodovini se je zgodilo, da gredo pravoslavni in muslimani skupaj. Zasluga za to sodelovanje gre naši stranki. Nasa politika je dala sijajne rezultate ter je danes v celoti izvedena. Pri teh volitvah, na katerih se je tako impozantno manifestirala zvestoba članov JRZ katoličanov, pravoslavni in muslimanov, ki so prestali boj ognjeni krst, lahko z vso pravico ugotovimo, da je JRZ zmagala na vsej črti.«

Pristaši bivše SDK so imeli zadnje dni po Dalmaciji precej sestankov. Glavni predmet razpravljanja na teh sestankih so bile kajpada občinske volitve. Narodni poslanec Zečević je zborovalcem skušal pojasniti, kakšen je prav za prav političen položaj v državi. Če se mu je to posrečilo, ni toliko važno, gotovo je bil govornik mnogo bolj vesel, če mu je kdo vse dal prav in če je z »bur-nimi ovacijami« pokazal, da bo šel tudi na volične zanj.

Niti stari ljudje ne pomnijo, da bi kdaj prej že v mesecu oktobru nastopila taka vremenska katastrofa, kakršna je bila letos v Slovenskih goricah. Tu je prenelgi sneg napravil okoli 3,5 milijona škoda po polju in po vinogradih. Težke posledice tega snežnega neurja pa se bodo čutili posebno na drevju, ki ga je v teh krajih polomile nega do 40%. Grozde, ki še ni bilo potrgano — prav veliko ga hvalabogu ni bilo več — je odpadlo.

Regulacija Pake postaja čedalje bolj potrebna, ker nastaja po povodnih vedno več škoda. Vedno sedaj vse kaže, da ne bo več tako dolgo, ko bo tudi Paka enkrat regulirana. Pred dnevi se je tam mudila komisija banske uprave, ki je pregledala dejansko stanje Pake in ugotovila, da je regulacija res potrebna. Izdelala je tudi že podoben načrt za ta dela. Slišijo se ugodni glasovi, da se bo z delom pričelo v kratkem.

Cez Peričnik se je pognala v smrt Anica Cinkovic, hčerka tovarniškega delovodje gosp. Marti-na Cinkovica. Kaj jo je privedlo do tega, da si je vzela mlado življenje, še ni znano. Obupanko so prepeljali na Dovoje, kjer je tudi pokopana. Lepi Peričnik morda ni še videl takega primera.

Minister za gozdove in rudnike se je nekaj časa mudil v Sarajevu, kjer je tudi prisostvoval banovinski konferenci. Včeraj jutraj se je vrnil zopet v Belgrad.

Trgovci iz Bačke mislijo, da nova uredba o likvidaciji kmetijskih dolgov ne bo povoljno vplivala nanje in da bi bilo potrebno, da se podvzamejo potrebni koraki za njihovo zaščito. Nekateri gospodarsko krogi iz Bačke pa spet trdijo, da splošne zaščite ne bi bilo treba za te trgovce-dolž-nike, ker da bi to škodovalo njihovu kreditu.

Vrtnarstvo in sadjarstvo v donavski banovini je precej lepo razvito. Na kako visoki stopnji je, bo najbolje pokazala razstava v Novem Sadu, ki bo odprta v soboto 17. oktobra.

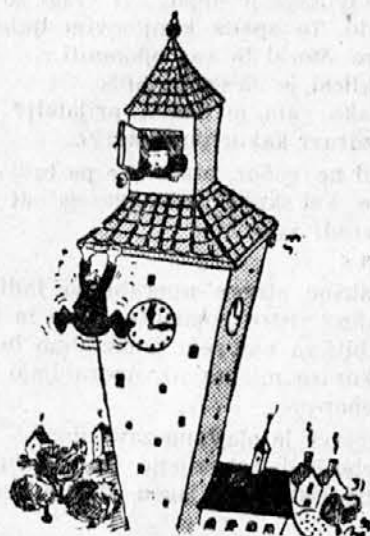
Iz Zadra v Dalmaciji poročajo, da so v Italiji kljub vsem strogim ukrepom trgovci zvišali cene živilom. Razumljivo je, da je posledica tega ogorčeno razpoloženje posebno med delavci in srednjim slojem.

Ustava muslimanske verske zajednice bo predmet ene izmed prihodnjih sej ministrskega sveta. V veljavo bo stopila še pred 15. decembrom. Dosedanji vrhovni poglavar Ef. Čaušević verjetno ne bo več izvoljen, ampak bo njegov naslednik kak mlajši človek.

Letošnji tečaj civilne letalske šole v Zemunu bo v kratkem končan. Med učenci je tudi nekoliko žensk, ki so napravile ta izpit. Vsega je vpisanih v ta tečaj 15 moških, od katerih je vsak moral trikrat na dan leteti, seveda začetniki ne.

Gradbeni minister dr. Marko Kožulj je izjavil, da si je stavil kot prvo dolžnost, da izdela zakon o elektrifikaciji države.

Vsiljivega vasovaleca in nadležneža je zadel v Donjih Sveticah pri Zagrebu težka kazen. Nekaj zagrebških fantov je veseljačilo v tej vasi, eden od njih pa si je hotel privoščiti zabavo in je odšel zvečer v vas. Kmalu pa se je okrvavljen povrnil med svoje tovariše in dejal da ga je srečala neka ženska in ga brez povoda napadla z nožem. Policija je uvedla preiskavo in prišla tisto neznancko. Dekle je povedala, da je hotel neznanec na vsak način priti v njeno sobo, pa se ga je obranila le tako, da ga je najprej butnila s stolom, ker pa še ni dal miru, pa dvakrat sunila z nožem.

»Samo še pol ure, pa boš lahko stopil na veliki kazalec!«

Naročajte in širite
»Slovenski dom!«

Najdražja prвина in njeni sledovi

V zadnjih 35 letih je znanstveno raziskovanje privedlo do mnogostevilnih novih odkritij, posebno v vrsti raznih kemičnih snovi, katerih najmanjši deli, ki jih znanost imenuje atome (nedeljive delce), se razlikujejo od vseh dosedaj že znanih tovrstnih snovi. Napredek pa je prinesel tudi dokaz, da ti najmanjši deli, ki so dosedaj veljali za nedeljive, neomejeno samostojne in tudi neuničljive, niso tako večni, kakor se je prej domnevalo, ampak da tudi razpadajo, čeprav silno počasi. Pri tem pa, ko izginevajo, izžarevajo neke vrste žarke, ki kažejo na zunanjo ogromno energijo.

V to vrsto novih odkritij spada tudi odkritje važnega kemijskega elementa, ki mu je iznajditeljica madam Curie dala ime radium. Precej je že znan pomen onih kemijskih snovi, ki hranijo v sebi to prvinu. Saj je v zdravilstvo to odkritje naprilo precejšen preobrat. Vendar pa do vseh podrobnosti še vedno ni znana pomembnost in vloga, ki jo igra ta tajinstvena snov na spremembo morda vsega, kar je živo in neživo na zemlji, v njej in nad njo.

Do danes samo 100 gramov

Prvina radium spada med največje redkosti v našem svetu. Zato je tudi razumljivo, da vsaka najmanjša količina te snovi velja fantastične vsote denarja. To tudi ne samo zaradi tega, ker ne velja za neko nepomembno, samo nad vse veliko redkost, pač pa tudi zato, ker je prinesla in še obeta vedno večje koristi človeku. Na vsem svetu pridelajo te prvine bore 30 gramov na leto. Toda tudi to je že razmeroma veliko, kajti vsega so jo do danes dobili komaj kakšnih 100 gramov in to v obliki neke vrste soli. Zdi se celo, da bi se iz naše zemlje ne moglo dobiti več kakor 700 do 800 gramov čistega radiuma. V rudninah, ki jih imenujemo radijske soli, se prej pa v vseh ostalih kameninah, je radiuma tako malo, da raziskovanje in pridobivanje redko posejanega radiuma tudi pri vsej popolnosti današnjega tehničnega napredka kaže skoro na obup.

Ižarevanje silne energije

Rekli smo, da je sedaj že ugotovljeno tudi, da najmanjši deli radiuma (atomi) v resnici »sami od sebe« razpadajo in da torej niso nedeljivi in večni. Pri tem razpadanju pa iz njega izhajajo velike množine energije v obliki silnih nevidnih žarkov, ki imajo velik vpliv na vso okolico, kjer se nahajajo. Za primer naj navedemo samo nekaj števil, ki so izračunane z največjo skrbnostjo in točnostjo. Pri razpadanju enega grama radiuma se v teku enega leta proizvede toliko toplote, ki bi zadostovala, da bi z njo lahko segreli 1.200 kg vode za eno stopinjo višje. Kako veliko je to izžarevanje toplote, se lahko primerja s tem, če si predstavljamo, da je količina toplote, ki izžari, kadar razbijemo 1 gram nitroglicerina, komaj ena osemstotinka zgoraj omenjene. Ta toplota pri nitroglicerinu izžari naenkrat v eni desetstotinki sekunde, ni pa nikakor to primer pri radiumu. Še do danes je ostala uganka, kako to, da se tudi pri radiumu ta toplotna energija ne sprosti naenkrat. Vendar pa bi se vsaj za silo mogla najti tudi za to razlago, da se tudi sončna toplota in svetlobna energija v deset ali dvajset tisoč letih ni prav nič

spremenila, pač pa vse skozi ostala stalna. To je sicer dokazano z točnimi računi, ki jih je človeški razum lahko podal, ni pa tudi razumel pravega vzroka za to. Tudi sonce se ravna po za nas še nepojmljivih zakonih, ki vladajo v vesoljstvu. Če bi tudi pri soncu veljali zakoni, po katerih nastajajo navadno kemične spremembe, bi moralo to veliko nebesno telo v teku 500 let postati ledeno mrzlo in bi tudi moralo zamreti vse življenje na zemlji, ki zanj daje ta prvi pogoj ravno sončna toplota nekaj podobnega kakor izžarevanje toplotne energije pri radiumu, in da v resnici tudi izhaja od te prvine, potem bi moralo biti v 100 kg težki sončni masi poldrug gram radiuma. Sonce bi po tem računu moralo imeti milijonkrat več te snovi kakor pa zemlja.

Zemlja stara 3 milijarde let

Ker današnja znanost že precej dobro pozna vso pot in način, kako razpada in izginja snov radiuma, ki ga vsebujejo različne kamenine v naši zemlji, z večjo ali manjšo točnostjo lahko računamo tudi nekaj drugega, važnega pri teh kameninah. To je, njihovo starost in končno tudi starost vse naše zemlje od taktar, ko je na njeni plinasti tekoči obli nastala prva skorja, prva kamenina. Cim več ima kakšna hribina v sebi radiuma, tem starejša je, kajti iz nje ni izžarelo še mnogo energije, ki jo v sebi drži prvina radiuma. Če pa enkrat določimo, da ima določen kamen v neki zemeljski plasti toliko in toliko starost, potem z vso gotovostjo lahko trdimo, da je tudi vsa določena plast enako stara, seveda če ni rudnina, ki ima v sebi radium, prišla zaradi kakšnih zemeljskih pretresov od kje drugod na to mesto kot popolen novinec.

Po teh računih ima naša zemlja trdno skorjo že nekako tri milijarde let in da se je pred nekako poldrug milijardo let začelo na njej prvo življenje.

Bogata afriška Katanga

Snovi, ki imajo v sebi mnogo radiuma je našla madam Curie najprej na Češkem. Kmalu zatem pa so sledila odkritja tega čudaka tudi v belgijski koloniji Kongo v Srednji Afriki. Se danes vcljajo zemeljske plasti v tem Kongu kot najizdatnejše na hajališče dragocenega radiuma na vsej zemlji. Svetovno znano je postalo rudišče Katanga v osrčju Afrike, v Kongu. Iz 30 do 40 ton katangske rudnine pridelajo v Oolu pri Antverpnu, kjer je svetovna centrala za vso radijsko produkcijo, veliko množino radiuma — 1 gram.

Najdražja prвина pod večnim ledom

Tem katanga-plastem pa so se pojavila kot nevarni tekmeči velika nahajališča najredkejše kovine na svetu — radiuma v severni Kanadi in Ameriki. Ta nahajališča obetajo ogromne dobičke. V bližini Toronta je nastala tudi že radijska centrala, ki jo vodi učenec madam Curie dr. Pochon. Kakor rečeno, gledajo v te kanadske zemeljske plasti, ki prinašajo dragoceni radium, z največjim upanjem, in že kaže vse, da bo dela v Oolu pri Antverpnu, ki se sedaj še opravlja kakih devet mesecev na

leto, komaj še za dva in pol meseca. Tudi cena bo gotovo imela svojo prvo in zadnjo besedo pri tem, koliko se bo pridelalo tu ali tam. Ko so odprli rudnik v Katangi v belgijskem Kongu, je veljal 1 gram te prvine nekako 700.000 nemških mark, zaradi zboljšanja načina pridobivanja pa je cena padla že do leta 1933 na 250.000 mark. Kanadčani pa sedaj upajo, da jo bodo zbili navzdol še za kakšnih 150.000 mark in da bodo na ta način prišli do svetovnega monopola pri prodajanju radiuma. Port Hope, kjer je sedaj nova radijska centrala, leži 3000 milj od nahajališča radijskih rudnikov, ki so povečini že vsi severno od severnega tečajnika. Da so ta nahajališča odkrili, gre zopet na račun pustolovščin in iskanju zlatih zakladov, ki jih je imela za cilj družba ljudi, ki bi čez noč radi postali bogati. V resnici so iskali zlata in srebra, naključje pa jim je poskrbelo še za večje najdbo, ki ga sicer sami niso mnogo okusili, kajti v začetku so smatrali črn kamen, ki so ga tam našli sicer kot neko čudo, toda brez vrednosti. Šele pozneje, ko so ta kamen začeli podrobno raziskovati in ga tudi dali kemiku v roke, se je ugotovilo, da ni tako brez vrednosti pač pa ravno nasprotno, kamenina, ki hrani v sebi najdražjo rudnino na svetu sploh. Ze leta 1931 je kanadska vlada na to redko najdišče poslala celo ekspedicijo, ki naj bi natančno preizkazala vso nepoznano zemljo visoko na severu. Ta ekspedicija je topot tudi prvič izmerila to deželo, in tam ustanovila celo večjo naselbino, mesto Cameronbay ob Medvedjem jezeru, popolnoma osamljeno od vsega ostalega sveta, sredi brezupne pokrajine dolge zime, kjer traja neprestano noč cele štiri mesece, naka počasi, počasi vstaja medla in tolažča jutranja luč.

Trud poplačan, ali zastoni

Toplota 50 stopinj pod ničlo tudi ni nikakšna redkost. Človek, ki hoče tu vzdržati, mora imeti že železne živce. Toda, sanje o bogastvu okrepijo tudi živce. Raziskovalci sami vedo edini povedati nekaj resničnega o življenju, ki vlada tod. Pozimi rudnik ne počiva, toda kamenino kopičijo v okolici in jo šele nekako maja meseca začno odvažati z letali in ladnjami na jug. Nad 20.000 nemških mark stane 1 tona te rude, ki vsebuje radium. Iz tega se vidi, da je gotovo dobro poplačan ves trud in napor,

Romunska nafta za Francijo

Takoj po razvrednotenju francoskega franka in drugih svetovnih valut so se romunski industrijalci in producenti nafte obrnili na vlado s spomenico, v kateri opisujejo posledice, ki jih ta novi pojav utegne imeti na izvoz nafte. Kakor znano je Romunija pred nekaj meseci sklenila s Francijo sporazum o dobavi večjih količin bencina za bodočih dvajset let. Dobavo bi posredovala pariška družba »Petrofinac«, izkupiček pa bi se porabil za plačevanje naročil romunske vojske v francoskih tovarnah. Razvrednotenje franka teh naročil in teh prodaj ne bi nič prizadelo, ker bi

se petrolej prodal in plačevalo orožje pač vse v Franciji in v francoskih frankih. Toda jedro nevarnosti tiči v tem, da se mora znaten del nafte plačevati tudi v Romuniji za povečevanje petrolejske industrije, seveda tudi v francoskih frankih. Industrijalci nafte poudarjajo v svoji »pomenici«, da je nafta glavni izvozni produkt Romunije in ga je zaradi tega treba obvarovati morebitnih izgub, ki ga utegnejo zadeti gibanja na svetovnih denarnih trgih. To se da zavarovati z določbo, da se mora nafta plačevati z zlatimi devizami.

Romunska vlada za sedaj še ni odgovorila na to spomenico. Vendar bo odgovorila v okviru splošne politike, ki si jo je osvojila Romunija po razvrednotenju raznih svetovnih valut: to je politika stalnosti sedanjega kurza leja in zavarovanje interesov narodne trgovine, zlasti pa zavarovanje živitja in nafte. Ze zaradi svoje trgovinske bilance Romunija ne sme izgubiti pri svojih poglavitnih izvoznih predmetih in bo seveda skrbela za vsi močmi za to, da nihanje valut ne bo imelo vpliva na cene žita in nafte.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Torek, 13. oktobra 11.00 Solska ura: Ob obletnici smrti kralja Aleksandra I. Zdravljica: Na Oplenju 1921 in 1935 (Josip Lapanja) — 12.00 Po slovenskem severu (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Čas, sporod. obvestila 13.15 Reproceiran koncert na wurliških orglah — 14.00 Vreme, borza — 15.00 Koncert Radio-orkestra — 18.40 O islamu (g. urednik France Terseglav) 19.00 Čas, vreme, poročila, sporod. obvestila — 19.30 Nac. ura: Slovenska starina kot motiv v naši mladinski književnosti (dr. Marija Ilie-Agapov iz Belgada) — 19.50 Zabavna ura: Foxi-mukiton novosti — 20.00 Prenos iz zagrebške opere: Božidar Sirola: »Stanaac« in »Grabancijasc«. Vreme, glasbeno predavanje (V. Ukmar), v odmoru: čas, vreme, poročila, sporod. — 22.30 Pol ure lahke glasbe (plošče).

Drugi programi

Torek, 13. oktobra: Belgrad: 20.00 Simfonični koncert — 22.30 Kavarinska godba. — Belgrad II: 20.00 Lovišča v Jugoslaviji — Zagreb: 20.00 operi »Stanaac« in »Grabancijasc«. — Dunaj: 20.00 Prenos iz Budimpešte — 22.20 Regerjev godalni kvartet — 23.20 Zabavni koncert. — Budimpešta: 20.00 Salonski orkester — 21.55 Ciganska glasba — 23.00 Klavirski trio — Trst-Milan: 17.15 Komorni koncert — 20.40 Verdijeva opera »Rigoletto«. — Rim-Bari: 20.40 Cabalova igra »Radijski sen« — 22.00 Vojaška godba — 23.15 Plesna glasba. — Praga: 20.15 Radio-orkester — 21.00 Igra — 22.30 Fibi-hov kvartet. — Varšava: 20.15 Radio-orkester — 21.30 Violina — 22.00 Odlomki iz Wagnerjeve opere »Tristan in Izolda«. — Berlin: 20.10 Godalni kvartet — Hamburg: 20.10 Variete. — Bratislava: 20.30 Orkester

Foto amaterji pozor!

Nudimo Vam po najnižji cenopolnoma nove krasne foto albume, foto oglične, navadne albume za razglednice ter spominske knjige.

Bogata zaloga Konkurenčne cene

Prodajalna H. Ničman

Ljubljana. Kopitarjeva ulica št. 2

Slika od zadnjih pouličnih bojov med fašisti in komunisti ter židi v Londonu. Prevrnjen avtomobil je služil kot barikada.

Zeleni pekel

»Malarija to ne more biti,« je rekel. »Komarjev tukaj ni in ihenke ne prenašajo nobene bolezni.«

Povedal sem mu o zamazani luknji, kjer je bila voda. Priznal sem mu, da se mi polagoma vzbuja strah in skrb.

»Pravilno,« je dejal. »Ti vrugi so zastrupili vodo. To spada k njihovim ljubeznivim navadam. Moral bi vas opomniti.«

Poklical je mezarja bliže.

»Kako vam je danes, prijatelj? Ali ste čili in zdravi kakor ponavadi?«

»Zal ne, señor, prav tako pa tudi žena in otrok ne. Vsi skupaj bolehamo na isti stvari.«

»Zaradi vode?«

»Da.«

»Kakšne strupe uporabljajo Indijanci v teh krajih? Ostro pomislite, kako in kaj. To utegne biti za nas zelo pomembno in važno. Kakor so mi pravili, uporabljajo ninijev oreh, señor.«

Tigrovec je olajšano zavzdihnil.

»Nebo bodi zahvaljeno. To ni strup, marveč samo čistilo. Iz jagod delajo krotovo olje.«

Urrio se je v zanimanju vzpel:

»Tako? To je pa natančno tako, kakor pri afriških Zulujcih. Čakajo, da mora človek stopiti s sedla, potem ga pa pobijejo.«

»Veliki Bog, kakšni prašiči so to!« je vzkljikal Bee Mason.

Pripravili smo se na mučno in dolgo noč. Dolgo beganje in tekanje po pesku nas je utrudilo. Tigrovec je vrh tega prejezdil skoraj šestdeset kilometrov. Naša bolezen je zahtevala, da stražimo po dva in dva. Temu primerno smo si tudi razdelili ure do jutranje zarje.

Med temnimi nočnimi stražami smo premišljali o prostaških načinih divjaškega vojskovanja in nas je zjutraj dobesedno žejalo po krvi. Zamolkla besnost, ki je naraščala v nas vse od trenutka, odkar so naše oči zagledale tista mučena vola, je zdaj zaplapolala v svetel plamen. Slovesno smo obljubili, da krenemo tudi od svojega cilja in očistimo karavansko cesto te kuge, če se bo dalo.

Kmalu ko je zasijal dan, je prišel Bee Mason z obrazom, ki mu je plamenel od jeze, in nam je predložil sijajen domislek. Misel je bila posledica zajtrka, ki ga nismo mogli skuhati, in posledica tega, da smo se prisiljeni morali vzdržati, da bi pili vodo. Svoj predlog nam je razložil z viharo zgovornostjo.

»Napadli so ubogo, staro ženo,« je vpil. »Ali mislite, da si bodo upali napasti tudi nas?«

»Tudi če to store, ne pomeni nič hudega,« je razlagal Tigrovec samozavestno. »Saj smo dobro oboroženi.«

Bee-Mason je z roko obrisal krog, ki je obsegal naše ljudi in volovski voz.

»Kaj mislite o kakem resnem napadu?« je vprašal.

Naostrili smo ušesa.

»Kako bi bilo, če bi voz poslali naprej pred sabo navidez brez varstva, Tigrovec in mezarji bi pa šla za njim? Kako bi bilo, če bi moj aparat postavili spredaj na voz, Urrio bi se skril zraven njega kot najboljši strelec, Duguid in jaz bi pa vršila kritje od zadaj, če bi nas morda obkolili? Lahko bi bili čisto tiho, dokler se ne bi spravili na to, da bi izpregli vole in jih potem zaklali in pobili?«

»Pod usnjeno streho je najbrž strahovito vroče,« je menil suho Tigrovec.

»Za tak film človek že lahko prenese tudi malo nevarnosti.«

»Izborno,« je odvrnil Tigrovec, »toda prosim vas, nikar ne valite name krivde zato, da ste nocoj slabe volje.«

Silovita bolečina v nogah je Urria zelo zdelala; le mlačno in nejasno je pristal na prvi predlog. Bee-Mason in jaz sva preživela zelo naporno jutro zaradi tega, ker sva urejala tri skrivališča v notranjosti.

Spredaj sva iz starih zabojev naredila nekaj posoban; zadaj pa sta bila dva stola, ki jih s ceste ni bilo mogoče videti. Toda kljub temu sta dajala še dovolj prostora za kinoaparat in za neovirano ravnanje s puško.

Podobno smo uredili in odredili tudi na zadnjem koncu voza. Delali smo tako vneto in marljivo, da smo pozabili na ihenke in žejo.

Ob enajstih je bilo vse končano.

Nenadno smo iz mezarjevega šotora zaslišali rezke, prepirljive glasove.

Naslednji trenutek je prisopilal čez jaso mož, ves zaripel od besnosti, ki je bil preveč neomikan, da bi jo bil mogel izraziti v besedah. Njegovi prsti so krčevito stiskali uho nesrečnega otroka, razcapanega, bosopetlega, malega škrate, njegovega učenca, ki je do zdaj čakal v ozadju.

Pred Tigrovcem se je dvojica ustavila.

»Ta mladi satan, ta Pedrito, me ne mara poslušati, señor,« je kričal mezarj.

»Ne, tega res ne maram,« je ihtel fante in po mršavam, rumenem obrazu so mu v potokih curjale solze. »Hočem se maščevati zaradi Miguela, in ta stari...«

»Drži gobec!« je zavpil Tigrovec.

»Ne morem držati jezika za zobmi,« je vpil otrok, če bodo ti vrugi, ki so umorili mojega prijatelja, ostali brez kazni.«

Tigrovec se je obrnil k mojstru.

»Ali je bil fant, katerega so umorili, prijatelj tega otroka?«

»Da, señor.«

»Potem pazite! Mislim, da volovskemu vozu ne grozi nobena večja nevarnost, če jezdi tudi fant z nami. Ali hočete to zadevo prepustiti meni?«

Mezarj je pokimal.

»Zdaj pa dobro poslušaj, mali,« je izpregovoril Tigrovec resno. »Ali prisežeš pri Mariji in pri vseh svetnikih, da me boš poslušal na besedo?«